

БАТЛАВ

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМНЫ
ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН, БАЙГАЛИЙН
НӨӨЦИЙН УДИРДЛАГЫН ГАЗРЫН ДАРГА

Ч.УРАНЧИМЭГ
.....

БАТЛАВ

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:
“ЭРДЭНЭС ТАВАНТОЛГОЙ” ХК-ИЙН ОНЦГОЙ БҮРЭН ЭРХЭТ ТӨЛӨӨЛӨГЧ

Ж.ГАНБАТ
.....

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ЦОГТЦЭЦИЙ СУМАНД ХЭРЭГЖИХ “НҮҮРС
БАЯЖУУЛАХ ҮЙЛДВЭР” ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 5435528

ХЯНАСАН:

БОАЖЯ-НЫ ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН,
БАЙГАЛИЙН НӨӨЦИЙН УДИРДЛАГЫН ГАЗРЫН
ГАЗРЫН МЭРГЭЖИЛТЭН

П.ШИНЭЦЭЦЭГ

БОЛОВСРУУЛСАН:

“ЭРДЭНЭС ТАВАНТОЛГОЙ” ХК-ИЙН
САЛБАРЫН ХӨДӨЛМӨРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ,
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗРЫН ДАРГА

Б.БАТСАЙХАН

АГУУЛГА

1.	ОРШИЛ	1
2.	ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	2
2.1	Төслийн зорилго, хүчин чадал.....	2
2.2	Төслийн ерөнхий төлөвлөлт	3
2.3	Ерөнхий гүйцэтгэгч болон туслан гүйцэтгэгч байгууллагуудын мэдээлэл	3
3.	ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ ОРЧМЫН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	4
3.1	Уур амьсгал	4
3.2	Геоморфологи	4
3.3	Хөрс.....	4
3.4	Ургамлан бүрхэвч.....	5
3.5	Нийгэм, эдийн засаг	5
3.6	Төслийн талбайн байршил	5
4.	ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	6
4.1	Эрсдэлийн үнэлгээг эрсдэлийн матриц	6
4.2	Сөрөг нөлөөлийн хамрах хүрээ	8
5.	СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	10
6.	ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	12
7.	ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	13
8.	ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
9.	ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	15
10.	УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	17
11.	НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	17
12.	БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨВ	19
13.	ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ШАЛГУУР.....	19

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт № 1. Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн ажиллах горим, хүчин чадал	2
Хүснэгт № 2. Туслан гүйцэтгэгч компаниудын мэдээлэл	3
Хүснэгт № 3. 2022 оны хүн амын тоо	5
Хүснэгт № 4. 2022 оны мал тоо	5
Хүснэгт № 5. "Нүүрс баяжуулах үйлдвэр" төслийн талбайн хэмжээ	6
Хүснэгт № 6. Эрсдэлийн үнэлгээний матриц	6
Хүснэгт № 7. Магадлалын үнэлгээний шалгуур	7
Хүснэгт № 8. Үр дагаварын үнэлгээний шалгуур	7
Хүснэгт № 9. Байгаль орчны асуудал, нөлөөлөл, эрсдэлийн үнэлгээний хүснэгт	7
Хүснэгт № 10. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний хүснэгт	10
Хүснэгт № 11. Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөөний хүснэгт	12
Хүснэгт № 12. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний хүснэгт	13
Хүснэгт № 13. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хүснэгт	14
Хүснэгт № 14. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөгөөний хүснэгт	15
Хүснэгт № 15. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө ба зардалын хүснэгт	17
Хүснэгт № 16. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь	17
Хүснэгт № 17. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төсөв	19

1. ОРШИЛ

Монгол Улсын Их Хурлаас 2015 онд баталсан “Төрөөс аж үйлдвэрийн талаар баримтлах бодлого”, Улсын Их Хурлын 2010 оны “Таван толгойн нүүрсний ордыг ашиглах зарим асуудлын тухай” 39 дүгээр тогтоол, 2018 оны “Тавантолгойн нүүрсний ордын үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх талаар авах арга хэмжээний тухай” 73 дугаар тогтоол, Монгол Улсын Засгийн газраас 2019 онд баталсан “Хүнд үйлдвэрийн хөгжлийн үндэсний хөтөлбөр”, мөн Монгол Улсын Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яамнаас 2019 онд баталсан “Хүнд үйлдвэрийн хөгжлийн үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө”, Монгол Улсын Их Хурлын 2010 оны 39 дүгээр тогтоол, “Эрдэнэс-Тавантолгой” ХК-ийн төлөөлөн удирдах зөвлөлийн 2018 оны 12 дугаар сарын 27-ны өдрийн 41 тоот тогтоолоор батлагдсан 2019 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, Гүйцэтгэх захирлын 2018 оны 12 дугаар сарын 18-ны өдрийн А/455 тоот тушаалаар байгуулагдсан “Нүүрс баяжуулах үйлдвэр”-ийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгүүдэд тулгуурлан Тавантолгойн ордыг түшиглэн үйлдвэрлэл, технологийн парк байгуулах нь шинэ, дэвшилтэт болон өндөр технологи, дамжуулах, нутагшуулах болон нэмүү өртөг шингэсэн, өрсөлдөх чадвартай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлээд зогсохгүй уул уурхай, зам тээвэр, усан хангамж, байгаль орчин зэрэг олон салбарыг хамарсан цогц бүтээн байгуулалтын төсөл хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланг “Нүүрс баяжуулах үйлдвэр” –ийн батлагдсан ТЭЗҮ-ийн хүрээнд БОАЖЯ-ны 2022 оны 02-р сарын 28 өдрийн 13/1034 дугаар бүхий ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтэд үндэслэн БОНХЯ-ны (хуучин нэрээр) 2014 оны 4 дүгээр сарын 10-ны өдрийн А-117 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ хийх аргачлал”-ын дагуу боловсруулав.

БОННУ-ний ажлын үр дүнд үйлдвэрийн барилга байгууламж барих үеийн болон үйлдвэрийн ашиглалтын үйл ажиллагааны үе дэх байгаль орчин, нийгэм, эдийн засаг, хүний эрүүл мэндэд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг тогтоон үнэлсэн бөгөөд сөрөг нөлөөллүүдээс урьдчилан сэргийлэх, зайлсхийх, улмаар хамгийн бага түвшинд хүртэл бууруулах, арилгахад чиглэсэн арга хэмжээний зөвлөмж, арга зүйг Монгол улсын стандарт, норм нормативд заасан шаардлагын дагуу тусгаж өгөв.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10-р сарын 29-ний өдрийн А/618 тоот тушаал болон бусад Монгол улсын хууль, журам, тогтоолын шаардлагад нийцүүлсэн бөгөөд компанийн 2021-2025 оны стратеги төлөвлөгөөнд байгаль орчны тулгамдсан асуудлуудыг шийдвэрлэхэд нэн тэргүүнд хэрэгжүүлэх шаардлагатай ажлуудыг төлөвлөн тусгасан.

Компани ISO 14001:2016 байгаль орчны удирдлагын тогтолцоог нэвтрүүлснээр байгаль орчны асуудлуудыг албан ёсоор тодорхойлж тэдгээрийг шийдвэрлэх шат дараатай алхмуудыг бодлогын баримт бичигт тусгасан. Стандартын хүрээнд тоосжилт бууруулахад ашиглах усны хэмжээг бууруулах, үйлдвэрт ашиглах гадаргын ус болон газар доорх усны харьцааг нэмэгдүүлэх, биологийн задралд ордог бүтээгдэхүүний хэрэглээг нэмэгдүүлэх болон хог хаягдлын дахин боловсруулалтыг сайжруулах замаар байгальд хаях хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, хүрээлэн буй орчинд учруулж байгаа сөрөг нөлөөллийг ялангуяа агаар бохирдуулагчийг хянах тогтолцоог олон улсын түвшинд хүргэх, олон талын хэлэлцүүлэгт үндэслэсэн хаалтын бодлогыг бий болгох, хүлэмжийн хийн ялгаралыг бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээнүүдийг хэрэгжүүлэх зэрэг гол асуудлуудыг байгаль орчны гол шалгууруудаар тодорхойлсон.

Тус төлөвлөгөө Тавантолгой орд газрын Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаанд хамаарахын хувьд “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн туслан гүйцэтгэгч компаниудад мөрдөгдөнө.

Эдгээр стандарт шаардлага, төлөвлөлт, хариуцлагын хүрээнд 2024 онд хэрэгжүүлэх ажлыг тус төлөвлөгөөнд тусгав.

2. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

2.1 Төслийн зорилго, хүчин чадал

“Нүүрс Баяжуулах Үйлдвэр” төсөл нь “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн 2021-2026 оны Бизнес төлөвлөгөөний хүрээнд өртөг зардал бууруулах, өрсөлдөх чадвар нэмэгдүүлэх, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх томоохон зорилт дэвшүүлж байгаа бөгөөд дээрх тогтоол шийдвэрийн дагуу үндэсний их бүтээн байгуулалтын эхлэлийг бий болгож, цаашид сайн чанарын нүүрсний “Тавантолгой” брэнд бүтээгдэхүүн бий болгон олон улсын зах зээлд голлох байр суурь эзлэн аюулгүй, тогтвортой, нээлттэй, хариуцлагатай уул уурхай, үйлдвэрлэл, технологийн цогцолбор паркийг хөгжүүлэх, хувьцаа эзэмшигчдэд ногдол ашиг хүртээх, шинээр ажлын байр бий болгох, улс орны болон бүс нутгийн эдийн засгийн өсөлтөд бодитой хувь нэмэр оруулах гол зорилготой.

Стратегийн ач холбогдол бүхий Тавантолгойн нүүрсний бүлэг ордын ашиглалтын үр ашгийг дээшлүүлэх болон “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК -ийн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор Монгол Улсын Их Хурал, Засгийн газрын гаргасан шийдвэрийг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд коксжих чанар султай нүүрсийг сайн чанарын нүүрстэй хольж баяжуулах, чанарыг дундажлан экспортын шаардлага хангасан, орчин үеийн, дэвшилтэт техник, технологи бүхий “Нүүрс баяжуулах үйлдвэр”-ийг богино хугацаанд барьж байгуулах нөхцөлийг хангахад төслийн үндсэн зорилт оршино.

Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийг жилд 30.0 сая тонн нүүрс баяжуулах хүчин чадалтай байхаар хоёр үе шаттай барьж байгуулахаар төлөвлөсөн. Нүүрс баяжуулах үйлдвэр нь ижил хүчин чадалтай, хоорондоо хамааралгүй ажиллах боломжтой тус бүр 10.0 сая тонн хүчин чадалтай 3 модуль байх ба нэг модулийн үндсэн баяжуулах нь 5.0 сая тонн хүчин чадалтай бие даасан 2 шугамтай байна.

Нүүрс баяжуулах үйлдвэр (цаашид НБҮ гэх) нь тасралтгүй ажиллагаатайгаар долоо хоногийн 7 өдөр 12 цагаар 2 ээлжээр ажиллах бөгөөд баяжуулах үйлдвэр нь 7 хоногт 1 удаа төлөвлөгөөт зогсолт хийж, засвар үйлчилгээ явуулахаар төлөвлөсөн. НБҮ-ийг 2024 оны 6-р сараас ашиглалтад оруулахаар төлөвлөсөн бөгөөд эхний жилд 5.0 сая тонн, 2024-2025 онд 10.0 сая тонн нүүрс баяжуулна. 2026 оноос баяжуулах үйлдвэрийн 2 ба 3 дахь шугам ашиглалтад орсноор үйлдвэр бүрэн хүчин чадлаараа ажиллахаар төлөвлөөд байна. НБҮ-ийн ажиллах горим, хүчин чадлыг тооцон Хүснэгт 1-д үзүүлэв.

“Нүүрс Баяжуулах Үйлдвэр” төслийн ерөнхий гүйцэтгэгчээр “Норинко Интернэйшнл Кооперэйшн” ХХК сонгогдон ажиллаж байна.

Хүснэгт № 1. Нүүрс баяжуулах үйлдвэрийн ажиллах горим, хүчин чадал

Үйл ажиллагааны хуваарь	Нэгж	Ашиглалтын жил			
		1	2	3	4
Жилийн календарь хоног	Хоног	183	365	365	365
Өдрийн хуанлийн цаг	Цаг	24	24	24	24
Жилийн хуанлийн цаг	Цаг	4,368	8,760	8,760	8,760
Засвар үйлчилгээний хоног /7 хоногт 1 удаа/	Хоног	26	52	52	52
Жилд бүрэн ажиллах хоног	Хоног	157	313	313	313
Жилд ажиллах боломжит цаг	Цаг	3,768	7,512	7,512	7,512
Цаг ашиглалтын коэффициент	%	0.9	0.9	0.9	0.9
Хоногт ажиллах бодит цаг	Цаг	21.6	21.6	21.6	21.6
Техникийн бэлэн байдлын коэф.	-	0.888	0.888	0.888	0.888
Жилд ажиллах бодит цаг	-	3,011	6,003	6,003	6,003
Үйлдвэрийн хүчин чадал					
Цагийн хүчин чадал /Ad/	т/цаг	1,661	1,661	1,661	5,000
Цагийн хүчин чадал /Ar/	т/цаг	1,794	1,800	1,800	5,400
Хоногийн хүчин чадал	т/хоног	38,753	38,877	38,877	116,631
Жилийн хүчин чадал	т/жил	5,000,000	10,000,000	10,000,000	30,000,000

2.2 Төслийн ерөнхий төлөвлөлт

Тус үйлдвэрийг хоёр үе шаттай барьж байгуулахаар төлөвлөсөн бөгөөд нэгдүгээр үе шатанд 10 сая тонн хүчин чадалтай эхний үйлдвэр, хоёрдугаар шатанд 20 сая тонн хүчин чадалтай үлдсэн 2 үйлдвэрүүдийг ашиглалтад оруулах ба тус бүр нь 10 сая тонн нүүрс боловсруулах хүчин чадал бүхий 3 үйлдвэрийг байгуулна. Нүүрс баяжуулах үйлдвэр нь 2323173, 2323174 нэгж талбарын дугаартай газарт нийтдээ 129,37 га талбайг хамарна. Нүүрс баяжуулах үйлдвэр нь дараах байгууламжуудаас бүрдэнэ. Үүнд:

- Түүхий нүүрс хадгалах байгууламж:
- Бүтээгдэхүүн хадгалах байгууламж:
- Нүүрс бутлах, шигшиж ангилах байгууламж:
- Нүүрс угаах байгууламж:
- Бүтээгдэхүүн, хаягдал усгуйжүүлэх байгууламж:
- Бүтээгдэхүүний хаягдал хадгалах байгууламж:
- Эргэлтийн усан сан:
- Цэвэр усан сан:
- Хаягдлын овоолгын талбай:
- Технологийн зам талбай:
- Авто машинд нүүрс ачих байгууламж:
- Вагонд нүүрс ачих байгууламж:
- Уурын зуух:
- Автожингийн байр:
- Бохир хуримтлуулах байр:
- Хог хаягдлын цэг:
- Туслан гүйцэтгэгч компаниудын барилга, байгууламж:
- Химийн бодис, шатах туслах материалын цэг:
- Аж ахуйн хэсгээс бүрдэнэ.

Зураг № 1. “Нүүрс баяжуулах үйлдвэр” төслийн ерөнхий төлөвлөлт

2.3 Ерөнхий гүйцэтгэгч болон туслан гүйцэтгэгч байгууллагуудын мэдээлэл

Хүснэгт № 2. Туслан гүйцэтгэгч компаниудын мэдээлэл

Байгууллагын нэр	Үйл ажиллагааны чиглэл	Байгууллагын хаяг
“Норинко Интернэйшнл Кооперэйшн” ХХК	Үндсэн гүйцэтгэгч	Монгол улс, Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг 15-р хороо, Хаан тауэр 23 давхар 2303 ТООТ

“Баяас Прайм Инженеринг” ХХК	Туслан гүйцэтгэгч - барилга	УБ, ХУД 18-р хороо, Академи сентер, 3 давхар
“Билгүүн Монгол Констракшн” ХХК	Туслан гүйцэтгэгч - барилга	Монгол улс, Улаанбаатар хот, Баянзүрх дүүрэг 23-р хороо, 876 тоот
“Дулаан Баян Говь” ХХК	Бетон зуурмагийн үйлдвэр	Өмнөговь аймаг, Даланзадгад, 3-р баг Далан, Говь Сэндс төв 306 тоот

3. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ ОРЧМЫН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

3.1 Уур амьсгал

Цогтцэций сумын уур амьсгал нь манай орны уур амьсгалын эх газарлаг шинж чанарыг бүрэн илэрхийлэх эрс тэс шинжтэй. Өөрөөр хэлбэл сэрүүн бүсийн эх газрын уур амьсгалын эрс тэс эх газарлаг шинж чанарыг илэрхийлсэн тодорхой ялгарсан жилийн дөрвөн улиралтай, өвөл нь хүйтэн, үнэмлэхүй бага температур нь -14.8°C хүрдэг, үнэмлэхүй их температур нь 41.3°C хүрдэг байна. Хөрсний гадаргын дундаж температур нь ойролцоогоор 8.0°C .

Жилийн дундаж агаарын температур нь 0.9°C , хамгийн хүйтэн I сарын дундаж температур -14.6°C бол хамгийн дулаан сар болох VII сарын дундаж температур 23.1°C байдаг байна.

Цогтцэций суманд жилд дунджаар 76.7 мм хур тунадас ордог. Хур тунадасны жилийн явцыг авч үзэхэд зуны улиралд 52.7 мм буюу жилийн нийлбэр хур тунадасны 68 орчим хувь нь унадаг бол үлдсэн хувь нь зунаас бусад улирлуудад унадаг байна. Салхины зонхилох чиглэлийн хувьд манай ерөнхий зонхилох чиглэл илэрдэг бөгөөд баруун хойноос нийт салхины чиглэлийн 38.8%, баруунаас 20.7%, баруунаас 9.4% давтагдалтай байдаг.

Салхины хурдны олон жилийн дундаж нь ойролцоогоор 5.1 м/с байдаг. Салхины хурдны жилийн явцаас авч үзвэл 4, 5 дугаар сард хамгийн их, харин хүйтний улиралд манай улсын нутагт төвтэй эсрэг циклон оршдог тул салхины хурд багасдаг боловч зарим жил 34 м/с хүрч шороон болон цасан шуурга шуурч байсан тохиолдол цөөнгүй.

3.2 Геоморфологи

Гадаргуугийн хувьд ерөнхийдөө нам уулс, жижиг толгод, талархаг гадаргуу зонхилох ба далайн түвшнээс дээш 1490-1590 м өргөгдсөн. Хамгийн өндөрлөг цэгүүд нь Таван толгойн талбайгаас баруун урагш орших Бага уул /1731.1 м/, зүүн хойно байх Майга улаан уул /1587.5 м/, чанх урагш орших Нэргүй өндөрлөг /1652.2 м/, зүүн урагш байх Таван толгой уул /1570 м/ зэрэг болно. Хамгийн нам цэгүүдэд Улаан нуур болон бусад нуур тойрмуудын хөндий орно. Голын хөндийнүүд нь ерөнхийдөө өргөргийн чиглэлтэй ба элсэрхэг, шаварлаг хурдсаар дүүргэгдсэн байдаг. Физик газар зүйн мужлалаар цөлийн ландшафттай говийн мужид хамаарах бөгөөд газар зүйн хэлбэр, гадаргуугийн хэв шинжээр цав толгод, ухаа гүвээт талын хэв шинжид багтана.

Гадаргуу нь гарал үүслийн шинж чанараа денудацийн буюу зөөгдлийн, структур-денудацийн, эрози-денудацийн буюу элэгдэл-зөөгдлийн, денудаци-хуримтлалын бүрдэлд хуваагддаг.

3.3 Хөрс

Хөрс газарзүйн мужлалтаар хөрс био-уур амьсгалын өргөргийн бүсчлэл бүхий Говийн мужийн Говийн цайвар бор, Цөлийн бор саарал хөрс бүхий 12-р тойрогт (Манлайн хөрсний тойрогт) багтана. Говийн цайвар бор зонхилон тархах бөгөөд урд хэсгээр Цөлийн бор саарал хөрстэй. Ерөнхий хөрсөн бүрхэвч нь доворхог хад чулуурхаг газрын гадаргын байдлаас шалтгаалж алаг цоог, хоршил зонхилно. Өндөрлөгдүү газраар нимгэн чулуурхаг, хотгордуу газраар ердийн Говийн цайвар бор хөрстэй. Лицензийн талбайн хойд хэсгээр нимгэн чулуурхаг хөрстэй байхад, урд хэсгийн хотгордуу газраар элсэрхэг дов ихтэй элэгдэл эвдрэлд амархан өртөмтгий сийрэг элсэн хөрс нилээд их

талбай эзэлж байна. Хотгордуу газраар мараалаг хужирлаг шинжийн давсархаг хөрс хам бүрдэл үүсгэж бага зэрэг талбай эзэлнэ.

3.4 Ургамлан бүрхэвч

“Нүүрс баяжуулах үйлдвэр” төсөл нь Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сумын нутагт, ландшафт-экологийн мужлалаар Дундад говийн муж, Даланзадгадын районд гүвээ толгод бүхий уудам хөндий, хужир марцтай хотгор, цөлөрхөг хээрийн ургамал зонхилсон газар юм. Ургамал бүрхэвч нь газрын гадаргын байдал, хөрсний бүтэц, усан хангамжаас шалтгаалан таана-баглуурт, таана-хялгана, бор бударгана, улаан бударгана зэрэг эвшил бүлгэмдэлээс бүрдэх бөгөөд алтан харгана, дэрс, загсгал, догар, хотир зэрэг сөөг олон наст болон нэг наст өвслөг ургамлууд оролцдог байна. Нийтдээ 13 овгийн 51 төрлийн 75 зүйлийн бүрдэлтэй байна.

3.5 Нийгэм, эдийн засаг

Өмнөговь аймаг нь 2022 оны байдлаар нийт 72,943 хүн бүртгэгдсэнээс Цогтцэций суманд 8599 хүн бүртгэгдсэн байна. Уурхайн талбайтай хамгийн ойр орших суурин газар нь Цогтцэций сум юм. Тус сум нь Монгол улсын өмнөд хилээс 240 км, аймгийн төвөөс 100 км, нийслэл Улаанбаатар хотоос 540 км-т алслагдсан бөгөөд өмнө талаараа Баян-Овоо, баруун талаараа Ханхонгор, хойд талаараа Цогт-Овоо, Дундговийн Өлзийт сумтай, зүүн талаараа Манлай сумтай тус тус хил залгана.

Хүснэгт № 3. 2022 оны хүн амын тоо

Үзүүлэлт	Өмнөговь аймаг	Цогтцэций сум
Хүн амын тоо	72943	8599
Эрэгтэй	36881	4390
Эмэгтэй	36062	4209
Өрхийн тоо	23712	2813

Өмнөговь аймаг нь 2022 оны байдлаар 2637 мян. тоо толгой мал тоологдсоноос Цогтцэций суманд 177.97 мян толгой мал тоологдсон байна.

Хүснэгт № 4. 2022 оны мал тоо

Аймаг, сум	Бүгд	Адуу	Үхэр	Тэмээ	Хонь	Ямаа
Өмнөговь	2637.33	112.45	34.76	164.77	675.72	1649.63
Цогтцэций	177.97	12.51	2.75	3.99	62.34	96.39

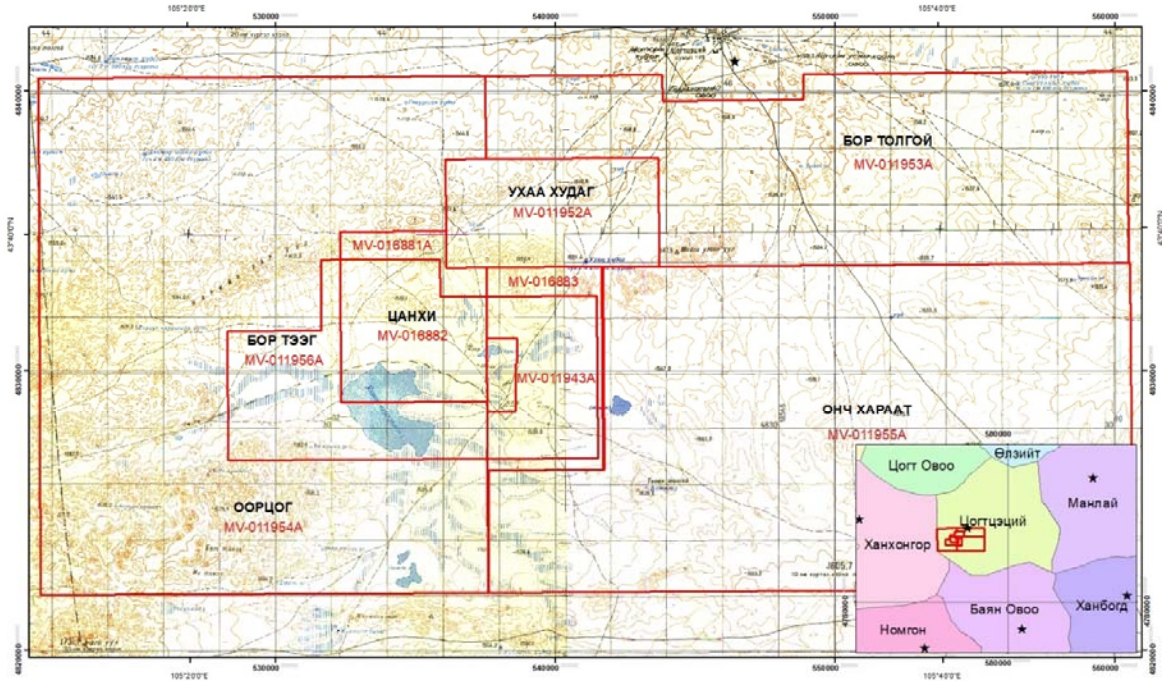
Цогтцэций сум нь Өмнөговь аймгийн 15 сум дотроо хамгийн бага буюу 700 гаруй га газар нутагтай. Түүний 16% нь ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй. Үүнээс төрийн өмчит “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК, “Тавантолгой” ХК, “Энержи Ресурс” ХК нь Тавантолгойн бүлэг ордод идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж байна. Эдгээр төсөл жилдээ 20 сая.тн нүүрс олборлон экспортлож байна. Мөн хөрс хуулалт, тээврийн үйл ажиллагаанд 20-30 туслан гүйцэтгэгч гэрээт компаниуд оролцон үйл ажиллагааны эрчимд нөлөөлж байдаг.

Мөн 2019 оноос Улаанбаатар хотыг утаагүй болгох ажлын хүрээнд 100 орчим хүнд даацын машинууд нүүрс тээвэрлэж, зам дагуу нутагладаг малчдын бэлчээрийг талхалж, тоосжилт үүсгэн, өдөр шөнөгүй тээвэр хийж байна. Мөн замын дагуух худаг усыг бохирдуулах, хог хаягдал үүсгэх, зогссон газраа засвар үйлчилгээ хийж тос тосолгооны материалын асгаралтыг үүсгэж нь байгаль орчинд маш их нөлөө үзүүлж байна. Тус сумаас хот хоорондын төв зам хүртэл 59.6 км шороон зам байдаг нь үүнд нөлөөлж байна.

3.6 Төслийн талбайн байршил

Төслийн талбай нь Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сумын Сийрст буюу 1-р багийн нутаг дэвсгэрт Улаанбаатар хотоос 540 км, аймгийн төв Даланзадгад хотоос зүүн зүгт 90 км, Цогтцэций сумын төвөөс зүүн өмнө зүгт 7 км зайд байрлана.

0 1.25 2.5 5 Kilometers
Coordinate System: WGS 1984 UTM Zone 48N
Projection: Transverse Mercator
Datum: WGS 1984

ЭРДЭНЭС ТАВАНТОЛГОЙ
Байгаль орчин,
усны бодлогын хэлтэс

ЭРДЭНЭС ТАВАНТОЛГОЙ ХК-ИЙН
УУРХАЙН БАЙРЗҮЙН ЗУРАГ

Огноо 2020-07-04
Зургийн хувилбар №1
Масштаб М1:100 000

Зураг № 2. “Нүүрс баяжуулах үйлдвэр” төслийн байршлийн зураг

Хүснэгт № 5. “Нүүрс баяжуулах үйлдвэр” төслийн талбайн хэмжээ

№	Аймаг, сум	Нутаг дэвсгэрийн хэмжээ, га
1	Өмнөговь аймаг, Цогтцэций сум, Сийрст баг	129,37

4. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Энэ бүлгийн зорилго нь Өмнөговь аймгийн Цогтцэций сумын нутагт “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн захиалгаар ерөнхий гүйцэтгэгч “Норинко Интернэйшнл Кооперэйшн” ХХК-ийн хэрэгжүүлж буй “Нүүрс Баяжуулах Үйлдвэр” төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин болон нийгэмд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг үнэлж, дүн шинжилгээ хийж, тодорхойлон тооцоход оршино. “Эрдэнэс Тавантолгой” ХК-ийн захиалгаар “Хатандалай” ХХК-ийн хийж гүйцэтгэсэн “Тавантолгойн Ордыг Түшиглэн Байгуулагдах “Үйлдвэр Технологийн Парк” -ийн Хүрээнд Хэрэгжих “Нүүрс Баяжуулах Үйлдвэр” -ийн Байгаль Орчны Нөлөөллийн Нарийвчилсан Үнэлгээний Тайлан (цаашид БОННУ гэх) -д тусгасан төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үнэлгээг баримталлаа. БОННУ-д төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийн үнэлгээг их нөлөөлөл 11.6%, дунд зэргийн нөлөөлөл 23.5%, бага нөлөөлөл 31.5%, нөлөөлөлгүй 33.4% гэж үнэлсэн ба дунджаар орчны бүрэлдэхүүн хэсгүүдэд дунд зэргийн нөлөөлөл үзүүлнэ гэж дүгнэжээ. Хамгийн их сөрөг нөлөөлөлд өртөх бүрэлдэхүүн хэсэг нь агаар болон хөрсөн бүрхэвч юм.

4.1 Эрсдэлийн үнэлгээг эрсдэлийн матриц

ISO 14001:2016 стандартын дагуу байгаль орчны гүйцэтгэлийн ач холбогдлын дарааллыг тодорхой болгох зорилгоор эрсдэлийн үнэлгээ хийсэн. Байгаль орчны асуудлыг тодорхойлж эдгээртэй холбоотой байгаль орчны нөлөөллийг тодорхойлсон. Нөлөөлөл тус бүрийн эрсдэлийн зэргийг тодорхойлсон.

Хүснэгт № 6. Эрсдэлийн үнэлгээний матриц

Магадлал	Үр дагавар				
	ялимгүй	бага	дунд	их	гамшиг
I бараг болохгүй	L	L	M	H	H
II магад болохгүй	L	L	M	H	E
III болзошгүй	L	M	H	E	E
IV магад болох	M	H	H	E	E
V лавтай болох	H	H	E	E	E

Хүснэгт № 7. Магадлалын үнэлгээний шалгуур

Түвшин	Зэрэг	Тайлбар
I	Бараг болохгүй	Онцгой нөхцөлд эрсдэлтэй байж магадгүй (<5%)
II	Болохгүй байж магад	Заримдаа эрсдэлтэй байж магадгүй (5-20%)
III	Болзошгүй	Заримдаа эрсдэл үүснэ (20-50%)
IV	Магад болох	Бараг бүх нөхцөл эрсдэл үүсгэж болзошгүй (50-70%)
V	Лавтай болох	Бараг бүх нөхцөл эрсдэлтэй (70-100%)

Хүснэгт № 8. Үр дагаварын үнэлгээний шалгуур

Зэрэглэл	Уршиг	Эрсдэлд өртөгч ба эрсдэлийн тодорхойлолт		Уршигийг бууруулах арилгах шийдэл
		Хүн ам	Эд хөрөнгө	
I	Ялимгүй	Техноген нөлөө арилахад хор уршиг арилна	Хохирол үгүй	Тусгай шийдэл шаардлагагүй
II	Бага	Бүс нутагт хуримтлагдах нөлөөлөл бий болгож био орчинд стресс учруулна	Багавтар хохирол	Уламжлалт арга хэмжээ, одоогийн горимыг мөрдөх
III	Дунд	Урт хугацаанд дэлхийн дулааралд хувь нэмэр оруулна	Дунд зэрэг хохирол	Уламжлалт арга хэмжээ, одоогийн чанд горимыг мөрдөх, зохион байгуулалтын өндөр түвшинд ажиллах
IV	Их	Хуримтлагдах сөрөг нөлөө үүсгэж урт хугацаанд экологийн тэнцвэр алдагдана	Их хохирол	Орчин үеийн технологи, өндөр сонор сэрэмж, зохион байгуулалтын хоршил, Тодорхой хэмжээний хөрөнгө зардал шаардана
V	Гамшиг	Байгаль орчинд эргэж буцахааргүй уршиг учруулж экологийн тэнцвэрт байдал алдагдахад хүрнэ	Маш их хохирол	Орчин үеийн технологи, өндөр сонор сэрэмж, зохион байгуулалтын хоршил. Их хэмжээний хөрөнгө оруулалт шаардана

Хүснэгт № 9. Байгаль орчны асуудал, нөлөөлөл, эрсдэлийн үнэлгээний хүснэгт

Үйл ажиллагаа	Асуудал	Нөлөөлөл	Магадлал	Үр дагавар	Эрсдэлийн зэрэглэл	Хариу арга хэмжээ
1	2	3	4	5	6	7
Ажилчдын хотхон	Дулаан түгээх	Хүлэмжийн хий үүснэ	4	1	II	Мод тарих
			4	1	II	Түлш зарцуулалтын хяналт
	Их хэмжээний хог хаягдал	Лэндфилийн талбай нэмэгдэнэ	5	4	IV	Хог хаягдлын ангилан ялгалт
			5	4	IV	Хог хаягдлын гарцыг хянах
Газар шорооны ажил	Тоосжилт	4	3	III	Тоос бууруулах арга хэмжээ	

Барилга шинээр байгуулах		Хөрсний эвдрэл	4	3	III	Хөрсний өөрчлөлтийн хяналт
			4	3	III	Хөдөлгөөний хязгаарлалт
Засвар, угсралт эрхлэх	Ашигласан сэлбэг, хэрэгсэл хаягдана	Хөрсний бохирдол	4	4	IV	Хог хаягдлын ангилан ялгалт, дахин боловсруулалт
			4	4	IV	Хог хаягдлын гарцыг хянах
			4	4	IV	Ажлын байрны тогтмол үзлэг
	Бохирлогдсон материал хаягдах		4	3	III	Аюултай бодисын удирдлага
			4	3	III	Хөрсний бохирдлын хяналт
	Тос, шинэгн материал хаягдана		4	4	IV	Асгаралтаас урьдчилан сэргийлэх төлөвлөгөө
			4	4	IV	Хөрсний бохирдлын хяналт
	Химийн бодисийн алдагдал		4	4	IV	Асгаралтаас урьдчилан сэргийлэх төлөвлөгөө
			4	4	IV	Аюултай бодисын хяналт, бүртгэл
			4	4	IV	Ажлын байрны эмх цэгц
4		4	IV			

4.2 Сөрөг нөлөөлийн хамрах хүрээ

Газрын гадарга, хэвлий

Төслийн барилгын ажлын үед шатах тослох материал алдагдах, хог хаягдлын менежментийг хангалтгүй хийснээс хог хаягдлаар бохирдох, газрын гадарга эвдрэлд орох зэрэг сөрөг нөлөөллүүд үүсэж болзошгүй. Тус талбай нь хойноосоо урагш уртрагийн дагуу сунаж тогтсон учир хотгор гүдгэрийн хувьд дундаж өндөр, нам уулс, цав толгод, хөндий хотгор хосолсон бөгөөд ерөнхийдөө долгиорхог тэгш гадаргатай.

Агаарын чанар

Төсөлд ашиглах тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөр түр зам, талбайгаас тоосжилт үүсэж агаарын чанарт нөлөөлж болзошгүй. Мөн төсөлд ашиглах техник хэрэгслүүдээс нүүрсхүчлийн хий, хүхэрлэг хий, азотын исэл, нүүрстөрөгчийн дутуу исэл ялгарч, агаарын чанарын найрлагад түр хугацаанд бага хэмжээгээр нөлөөлнө.

Уур амьсгал

Төслийн талбайд ашиглах техник хэрэгслүүдээс хүлэмжийн хийн гол бүрэлдэхүүн болох нүүрсхүчлийн хий ялгарч агаар мандал дахь хүлэмжийн хийн агууламжийг бага хэмжээгээр нэмэгдүүлнэ.

Гадаргын болон газрын доорх ус

Төслийн талбайд ажиллах тээврийн хэрэгслүүдэд эвдрэл, гэмтэл гарсан үед болон ажилчдын санамсар болгоомжгүй байдал, байгалийн давагдашгүй хүчин зүйлээс гэнэтийн осол гарч шатах тослох материал асгарсан тохиолдолд хөрс бохирдож, улмаар хур тунадас орсон үед үерийн усаар дамжин гадаргын түр урсац болон газрын доорх усыг бохирдуулж болзошгүй.

Ургамлан нөмрөг

Төсөл хэрэгжүүлэх талбай, барилгын ажилд ашиглагдах түр зам, кемп байгуулах газрууд бүтээн байгуулалтын үед нөлөөлөлд өртөнө. Бүтээн байгуулалтын дараа “Нөхөн сэргээлт, орчны тохижуулалтын төлөвлөгөө”-ний дагуу нөлөөлөлд өртсөн талбай, газруудыг холбогдох стандартын дагуу нөхөн сэргээх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

Амьтны аймаг

Төслийн үйл ажиллагааны улмаас амьтны аймагт дараах нөлөөлөл, үр дагаврууд бий болж болзошгүй. Төслийн үндсэн үйл ажиллагаа хөрс шүтэн амьдрагч мэрэгч амьтад, мөлхөгчид болон шавжийн зүйлийн бүрдэл, тоо толгойг бууруулах, амьдрах орчныг алдагдуулах сөрөг нөлөө үүсэх магадлалтай. Хөрсний эвдрэл, доройтол, орчны тоосжилтын улмаас ургамал идэшт амьтдын тоо толгой буурах нөлөөлөл гарч болзошгүй. Төслийг хэрэгжүүлэх явцад амьтдын амьдрах орчин өөрчлөгдөж, шинээр бий болсон орчинд тухайн нутагт өмнө нь тохиолдож байгаагүй, эсвэл тоо толгой нь цөөн байсан амьтад олноор шилжин суурьшиж болзошгүй тул амьтдын унаган амьдрах орчныг бүрдүүлэх, амьтны төрөл зүйлийг сэргээхэд анхаарах шаардлагатай.

Тусгай хамгаалалттай газар нутаг

Төслийн талбай нь дархан цаазат газар, байгалийн цогцолборт газар, байгалийн нөөц газар, байгалийн дурсгалт газарт хамаарахгүй тул тэдгээр газруудад шууд нөлөөлөх сөрөг нөлөөлөл байхгүй байна.

Дуу шуугиан

Төслийн бүтээн байгуулалтын үед төслийн талбайд ажиллах тээврийн хэрэгслээс үүдэлтэй дуу шуугиан үүсч болзошгүй. Төсөл хэрэгжих талбайд дуу шуугианы хэмжилтийн хамгийн их утга нь 77.5 дБа, дундаж нь 53 дБа, хамгийн бага утга нь 39.2 дБа байна.

Нийгэм, эдийн засаг

Үйлдвэрийн бүс, овоолгын үйл ажиллагаанаа үүсэх тоосжилт төслийн талбайн ойролцоох нөлөөллийн бүсэд хамрагдах малчин өрх, байгаль орчинд нөлөөлөх магадлалтай. БОННУ-нд төслийн талбайгаас 3 км радиус дотор байгаа айлыг нөлөөллийн бүс гэж үзнэ гэж тусгасан.

Түүх, соёлын дурсгалт зүйлс

Төслийн талбай болон түүний ойр орчимд түүх, соёлын дурсгалт зүйлс өнөөгийн байдлаар тодорхойлогдоогүй байна. Энэхүү төсөл хэрэгжүүлэх явцад мэдэгдээгүй түүх дурсгалын зүйлс, булш, бунхан хиргисүүр, археологи, палеонтологийн зүйлс илрэх тохиолдолд түүх соёлын үнэт өвийг хамгаалах үүднээс үйл ажиллагаагаа зогсоож хамгаалалт гарган зохих хууль ёсны дагуу мэргэжлийн байгууллагад мэдэгдэх, улмаар тухайн газар нутгийг бүрэн хамгаалалтанд авах зэрэг арга хэмжээг авах шаардлагатай.

Хог хаягдлын менежмент

Түр кемп, төслийн талбайд ажиллаж буй ерөнхий болон туслан гүйцэтгэгч нарын үйл ажиллагаанаас аюултай болон ахуйн хог хаягдлууд үүсч санамсар болгоомжгүй байдлаас үүдэн хаягдал асгарч алдагдсанаас болж хүрээлэн буй орчныг бохирдуулж болзошгүй.

Төслийн барилга, байгууламжуудын үйл ажиллагааны үед бий болох хаягдал, тэдгээрийн устгал, зайлуулалтын улмаас байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй нөлөөллүүдийг хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэх замаар үр ашигтай зохион байгуулж, бууруулж болно. Энэ нь төслийн байгаль орчны менежментийн чухал хэсэг болно.

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт № 10. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний хүснэгт

Бүлэг	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж,	Нийт зардал сая ₮	Эрх зүйн баримт бичиг
5.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр							
5.1.1	Барилгын ажлын талбайгаас болон шороон замаас тоос дэгдэж хүрээлэн буй орчинд тархах	Барилгын ажлын үед үүсэх тоосжилтыг дарахын тулд зам, талбайг услах	Төслийн талбай	Тогтмол	3-10 сард	45.00	Агаарын тухай хууль 9, 11, 23-р зүйл, Агаарын чанар Техникийн ерөнхий шаардлага (MNS4585:2016)
5.1.2	Нянгийн бохирдолоос үүдэлтэй органик нэгдлүүд агаарт дэгдэх	Цэвэрлэх байгууламжтай ААН-д гэрээгээр шингэн хаягдлаа нийлүүлэх	Кемп байгуулах талбайд	Сар бүр	Жилдээ	30.00	
5.1.3	НБҮ-ийн хаягдлын санд хаягдал хаях үүнээс агаарт тоосжилт үүснэ.	Хаягдлын овоолгын усалгаа хийж дагтаршуулах	Хаягдлын даланд	Сар бүр	Жилдээ	11.154	
5.2 Газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр							
5.2.1	5280 м ³ өнгөн хөрс хуулж овоолго үүсгэн газрын гадарга өөрчлөгдөнө.	Өнгөн хөрсний овоолгыг 2 жил ашиглахгүй бол стандартын дагуу хадгалах	Төслийн талбай	5000 м ³	Жилдээ	Үйл ажиллагааны зардал	Газрын тухай хууль
5.2.2	ТТАМ-ийг зөвшөөрөлгүйгээр ашиглах	Тусгай зөвшөөрөл бүхий ААНБ-аас ТТАМ-ийг ашиглах, гэрээ, бичиг баримтын бүрдлийг хангах	Төслийн талбайд	-	-	-	

Бүлэг	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж,	Нийт зардал сая ₮	Эрх зүйн баримт бичиг
5.2.3	Цогтцэций сумаас НБҮ хүртэлх 5-7 км-ийн тээврийн замын трассын дагуу 1.5-2.1 га газар зам үүсэж, газрын гадарга эвдэрнэ.	Замын маршрутын батлуулж зөвхөн батлагдсан маршрутаар зорчих.	Төслийн талбайд	-	-	Үйл ажиллагааны зардал	
5.2.4	Барилга байгууламж барих, авто зам тавихад газрын гадрага эвдэрнэ	Эвдрэлд өртсөн талбайг байгалийн унган төрхөд дөхүүлэн хэлбэршүүлэх	Төслийн талбайд	-	Жилийн турш	45.15	МУ-ын “Газрын тухай” хууль
5.3 Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр							
5.3.1	Ашиглалтын үед бохир соруулж тээвэрлэх явцад асгаррал үүсэж хөрсөнд нянгын бохирдол үүсгэнэ.	Бохир ус цэвэрлэх байгууламж байгуулах.	Төслийн талбайд	1ш	II улиралд	Үйл ажиллагааны зардал	MNS3297:1991” Байгаль хамгаалал, Хөрс, Хот суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний норм
5.3.2	Хог хаягдлаар орчны бохирдол үүсэх	Хог хаягдлын түр цэгт тогтмол хяналт тавьж ажиллах	Кемп байгуулах талбайд	ш	Жилдээ	Үйл ажиллагааны зардал	МУ-ын “Хог хаягдлын тухай” хууль
5.3.3	Шимт хөрсний хадгалалт хамгаалалт алдагдана.	Шимт хөрсний овоолгыг нимгэн материалаар хучиж хадгална	Төслийн талбайд	м ²	20000	16.80	MNS3297:1991” Байгаль хамгаалал, Хөрс, Хот суурин газрын хөрсний ариун цэврийн үнэлгээний норм
5.3.4	Хог хаягдлаар орчны бохирдол үүсэх	Химийн бодисын сав баглаа боодлын хаягдлын талбай байгуулах	Төслийн талбайд	м ²	2500	6.00	МУ-ын “Хог хаягдлын тухай” хууль

Бүлэг	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж,	Нийт зардал сая ₮	Эрх зүйн баримт бичиг
5.4 Газрын доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр							
5.4.1	Усыг тооцоогүй ашигласнаас газрын доорх усны нөөц хомсдох Газар доорх усны бохирдол үүсэх	Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргуулж, ус ашиглах гэрээ байгуулах, төлбөрийг тогтмол хугацаанд төлөх	Төслийн хэмжээнд	2 ш	Сар бүр тоолуурын заалтыг баталгаажуулж байх	16.22	MNS0900:2018-Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ.
5.4.2		Худагт бохирдол алдагдахаас сэргийлэх, холбогдох шаардлага, стандартын дагуу худгийн үйл ажиллагаа хэвийн үргэлжилж байгаа эсэхэд тогтмол хяналт тавина.	Төслийн хэмжээнд	2 ш	Жилийн турш	Үйл ажиллагааны зардал	
5.5 Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр							
5.5.1	Амьтны амьдрах орчин доройтох, хязгаарлагдах	Кемп болон НБҮ-ийн ойр орчимд харагдаж буй амьтдыг тэмдэглэх	бүс нутгийн хэмжээнд	Өдөр бүр	-	Үйл ажиллагааны зардал	Амьтны тухай хууль
5.5.2		Хөнжлийн нуруунд амьтдын нүүдлийн трассуудыг тогтоох, камержуулах /аргал болон цагаан зээр очих магадлалтай нутаг/	бүс нутгийн хэмжээнд	-	Жилдээ	Үйл ажиллагааны зардал	
Нийт						173.90	

6. ОРЧНЫ ТОХИЖИЛТ, НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт № 11. Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөөний хүснэгт

Бүлэг	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Нийт зардал, сая ₮	Эрх зүйн баримт бичиг
-------	--------------------------	-------------------------------	--------------	-------------	------------	------------------------------	--------------------	-----------------------

6.1.1	Ажиллагсадын түр кемпийн орчим 0.01 га- д мод тарих	Ногоон байгууламж нэмэгдүүлэх зорилгоор модлог ургамлыг тарих, арчлах	Төслийн талбайд	ш	5000	5 болон 10-р сард	47.70	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль
Нийт							47.70	

7. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт № 12. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний хүснэгт

Бүлэг	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал, сая ₮	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
7.1 Байгалийн гамшгаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр								
7.1.1	Цаг агаарын гэнэтийн үзэгдлээс үйл ажиллагаа доголдох, зогсох	Цаг агаарын улирлын, сарын, 7 хоногийн, өдөр тутмын урьдчилсан мэдээнүүдийг төслийн үйл ажиллагаанд тогтмол ашиглах	Төслийн талбай	хүн	>50 хүнд	Өдөр бүр	5.00	Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай хууль
7.1.2	Гал түймэр, гамшиг осол тохиолдох	Гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгүүлэх	Төслийн талбай	-	-	III улиралд	Үйл ажиллагааны зардлаас	МУ-ын “Гамшгаас хамгаалах тухай” хууль
7.1.3	Гал түймрийн улмаас төслийн үйл ажиллагаа доголдох, зогсох	Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх сургалт сурталчилгаа, болзошгүй аюулын үед авах арга хэмжээг төслийн нийт ажилтан албан хаагчдад тогтмол хугацаанд танилцуулах	Төслийн талбай	Улирал бүр	>50 хүнд	Улиралд 1 удаа	1.00	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль

Бүлэг	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал, сая ₮	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
7.1.4		Гал түймэртэй тэмцэх багаж хэрэгсэл, галын хор зэргийг тогтсон стандартын дагуу байрлуулж бэлэн байдлыг хангаж ажиллах	Төслийн талбай	1 ш	Хэрэгцээтэй хэмжээгээр	Тухай бүрт	5.00	
7.2 Үйлдвэрийн ослоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр								
7.2.1	Үйлдвэрлэлийн гэнэтийн ослын улмаас хүний эрүүл мэнд, амь насанд сөргөөр нөлөөлөх	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрэм журмыг сахиулж, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Төслийн талбай	хүн/өдөр	-	Улиралд 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардлаас	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
Нийт							11.00	

8. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт № 13. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хүснэгт

Бүлэг	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Нийт зардал, сая ₮	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
8.1.1	Ахуйн	Ахуйн гаралтай хог хаягдлыг ангилан ялгаж дахин ашиглах, зайлуулах арга хэмжээ авах	Төслийн талбайн хэмжээнд	-	Сар бүр	Үйл ажиллагааны зардал	Хог хаягдлын тухай хууль
8.1.2		Дотоод, гадаад орчны хог цуглуулах савны стандартыг сайжруулах.	Төслийн талбайн хэмжээнд	-	II улиралд	3.00	Хог хаягдлын тухай хууль

8.1.3	Үйлдвэрийн	Үйлдвэрлэлийн гаралтай хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх, зориулалтын битүү саванд ангилан ялгаж, хадгалах дахин ашиглах болон үйлдвэрлэгчид нийлүүлэх	Төслийн талбайн хэмжээнд	-	Улирал	12.00	Хог хаягдлын тухай хууль
8.1.4	Аюултай	Аюултай хог хаягдал үүсгэгч болон аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, хадгалах үйл ажиллагааг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад бүртгүүлж, бүртгэлийн дугаар, тусгай зөвшөөрөл авах	Төслийн талбайн хэмжээнд	-	III улирал	9.00	Хог хаягдлын тухай хууль
8.1.5		Тусгай зөвшөөрөлтэй ААНБ-тай хог хаягдал нийлүүлэх гэрээ байгуулах		-	Улирал	29.50	
8.1.6		Химийн хорт болон аюултай бодис ашиглах тусгай зөвшөөрөл авах		-		2.00	
Нийт						55.50	

9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Хүснэгт № 14. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн төлөвлөгөөний хүснэгт

Бүлэг	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, ₮	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
9.1 Агаарын чанар								
9.1.1	Гадаад орчны PM2.5, PM10 болон нийт тоосны хэмжилт хийх	3 цэгт	Хагас жил тутам	2	40,000	2,400,000		MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
9.1.2	Гадаад орчны агаарын найрлага дахь SO ₂ , CO, NO ₂ хийнүүдийг хэмжих	3 цэгт	Хагас жил тутам	2	40,000	1,400,000		MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага

9.1.3	Дуу шуугиан (гадаад орчны дуу шуугианы түвшин)	3 цэгт	Хагас жил тутам	2	40,000	1,400,000	MNS 4585:2016 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
9.2 Хөрсөн бүрхэвч							
9.2.1	Хөрсөн дэх хүнд металлын агууламж	3 цэгт	Хагас жил тутам	2	55,000	2,300,000	MNS 3298:1990 Байгаль хамгаалал. Хөрс. Шинжилгээний дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд, MNS 5850:2019 Хөрс бохирдуулагч бодис элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
9.2.2	Агрохими	3 цэгт	Хагас жил тутам	2	22,000	1,320,000	
9.2.3	Нянгийн бохирдол	3 цэгт Гал тогоо, цэвэрлэх байгууламж, захиргаа	Хагас жил тутам	2	100,000	1,200,000	
9.3 Усан орчин							
9.3.1	Усан дахь эрдэс бодисууд, химийн найрлага	4 цэгт	Улирал тутам	1	56,000	1,792,000	MNS 0900:2018 Ундны ус, эрүүл эхуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900:2018 Ундны ус, эрүүл эхуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ
9.3.2	Усны хүнд металлын шинжилгээ	4 цэгт	Жилд	1	98,800	1,160,000	
9.3.3	Микробиологи	4 цэгт	Улирал тутам	1	98,300	1,145,600	
9.4 Ургамлан бүрхэвч							
9.4.1	Ургамлын мониторинг	15 цэгт	Жилд	1	1,500,000	1,500,000	Ургамлын тухай хууль
9.5 Амьтны аймаг							
9.5.1	Амьтны мониторинг	4 цэгт	Жилд	1	1,500,000	1,500,000	Амьтны тухай хууль
Нийт						17,117,600	

10. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт № 15. Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө ба зардалын хүснэгт

Бүлэг	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Хариуцах эзэн
10.1	Байгаль хамгаалах ажлын барьцаа хөрөнгө төвлөрүүлэх	ТЖБОМТ-д тусгасан зардал	Үйл ажиллагааны зардал	Жил бүр	Байгаль орчны асуудал хариуцсан нэгж
10.2	Тухайн жилийн “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг эрх бүхий байгууллагад тайлагнах	Үйл ажиллагааны хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардал	Жил бүрийн 11-12 дугаар сард	Байгаль орчны асуудал хариуцсан нэгж
10.3	Жил бүрийн “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”-г боловсруулж, байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаар батлуулах	Үйл ажиллагааны хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардал	Жил бүрийн эхний улиралд багтаан	Байгаль орчны асуудал хариуцсан нэгж
10.4	Байгаль орчны хууль, журам, стандартын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор байгаль орчны дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх	Үйл ажиллагааны хүрээнд	8,000,000	Жил бүр	Дотоод хяналтын нэгж

11. НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт № 16. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь

Бүлэг	Оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацаа	Нийт зардал, сая ₮	Хариуцах ажилтан	Зохион байгуулах газар
12.1	Сумын иргэд	Уулзалт, ярилцлага	БОМТ-ний биелэлтийг танилцуулах	I улиралд	0.80	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Цогтцэций сумын соёлын төв
12.2	Нөлөөллийн бүсийн иргэд, сумын удирдлага, мэргэжилтэнүүд	Олон нийтийн уулзалт, хэлэлцүүлэг зохион байгуулах	Төслийн үйл ажиллагааг танилцуулах	Жилд 2 удаа	0.80	Холбогдох хэлтэс нэгж, туслан гүйцэтгэгч нар	Цогтцэций сумын соёлын төв
Нийт					1.60		

12. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСӨВ

Хүснэгт № 17. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний төсөв

№	БОМТ ангилал	Төсөв, мян₮
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	173,900.00
2	Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	47,400.00
3	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	11,000.00
4	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	55,500.00
5	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	17,117.60
6	Удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	8,000.00
7	Оршин суугч, оролцогч талуудад тайлагнах төлөвлөгөө	1,600.00
Нийт		314,517.60

13. ГҮЙЦЭТГЭЛИЙН ШАЛГУУР

Тухайн ажилд шаардагдах хөрөнгө зардал, нөөц, цаг хугацаа, сөрөг нөлөөллийн эрсдэлийн үнэлгээнд тулгуурлан ач холбогдолын эрэмбэ зохиож эзлэх жинг тодорхойлсон болно.

Бүлэг	Бүлгийн нэр	Төлөвлөсөн ажил	Шалгуур	Эзлэх жин
5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө				
5.1.1	Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр	Зам талбайг усалж тоосжилтыг дарах	Тоосны түвшинг хамгийн бага байлгах түвшинд усалгааг хийнэ.	1
5.1.2		Цэвэрлэх байгууламжтай ААН-д гэрээгээрээ шингэн хаягдлаа нийлүүлэх	Зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжтэй гэрээ байгуулсан байна.	1
5.1.3		Хаягдлын овоолгын усалгаа хийж дагтаршуулах	Хаягдлын овоолгод усалгаа хийж дагтаршуулсан байна.	1
5.2.1	Газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр	Өнгөн хөрсний овоолгыг 2 жил ашиглахгүй бол стандартын дагуу хадгалах	Өнгөн хөрстэй ажиллах журмын дагуу хуулж хадгалсан байна.	1
5.2.2		Тусгай зөвшөөрөл бүхий ААНБ-аас ТТАМ-ийг ашиглах, гэрээ, бичиг баримтын бүрдлийг хангах	Бүх бичиг баримтын бүрдлийг бүрэн хангана.	1
5.2.3		Замын маршрутын батлуулж зөвхөн батлагдсан маршрутаар зорчих.	Сумын цагдаагийн газраар маршрут батлуулан мөрдүүлж ажиллана.	1
5.2.4		Эвдрэлд өртсөн талбайг байгалийн унган төрхөд дөхүүлэн хэлбэршүүлэх	Эвдрэлд өртсөн талбайг байгалийн унган төрхөд дөхүүлэн хэлбэршүүлсэн байна.	1
5.3.1	Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр	Бохир ус цэвэрлэх байгууламж байгуулах.	Төслийн талбайд стандартын шаардлага хангасан 1 ширхэг цэвэрлэх байгууламж байгуулсан байна.	1
5.3.2		Хог хаягдлын түр цэгт тогтмол хяналт тавьж ажиллах	Тогтмол хяналт тавьж ажилласан байна.	1

5.3.3		Шимт хөрсний овоолгыг нимгэн материалаар хучиж хадгална	20000 м ² -аас багагүй талбайг нимгэн материалаар хучсан байна.	1
5.3.4		Химийн бодисын сав баглаа боодлын хаягдлын талбай байгуулах	Стандартын шаардлага хангсан талбайг 2500 м ² талбайд байгуулсан байна.	1
5.4.1	Газрын доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр	Ус ашиглуулах дүгнэлт гаргуулж, ус ашиглах гэрээ байгуулах, төлбөрийг тогтмол хугацаанд төлөх	Ус ашиглах дүгнэлт гаргуулж гэрээ байгуулан төлбөрийг бүрэн төлж барагдуулсан байна.	2
5.4.2		Худагт бохирдол алдагдахаас сэргийлэх, холбогдох шаардлага, стандартын дагуу худгийн үйл ажиллагаа хэвийн үргэлжилж байгаа эсэхэд тогтмол хяналт тавина.	Тогтмол хяналт тавьж ажилласан байна.	2
5.5.1	Амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр	Кемп болон НБҮ-ийн ойр орчимд харагдаж буй амьтдыг тэмдэглэх	Тэмдэглэл хөтөлсөн байна.	2
5.5.2		Хөнжлийн нуруунд амьтдын нүүдлийн трассуудыг тогтоох, камержуулах /аргал болон цагаан зээр очих магадлалтай нутаг/	2 байрлалд автомат камер байрлуулна.	3
				20
6. Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө				
6.1.1	Ажиллагсадын түр кемпын орчим 0.01 га- д мод тарих	Ногоон байгууламж нэмэгдүүлэх зорилгоор модлог ургамлыг тарих, арчлах	5000 ширхэг модлог ургамлыг тарьж арчилна.	30
				30
7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө				
7.1.1	Байгалийн гамшгаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр	Цаг агаарын улирлын, сарын, 7 хоногийн, өдөр тутмын урьдчилсан мэдээнүүдийг төслийн үйл ажиллагаанд тогтмол ашиглах	Урьдчилсан мэдээллийг тогтмол авч үйл ажиллагаанд ашиглах.	3
7.1.2		Гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгүүлэх	Мэргэжлийн байгууллагаар эрсдэлийн үнэлгээг хийлгэж үйл ажиллагаанд мөрдлөгө болгон ажиллана.	3
7.1.3		Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх сургалт сурталчилгаа, болзошгүй аюулын үед авах арга хэмжээг төслийн нийт ажилтан албан хаагчдад тогтмол хугацаанд танилцуулах	Улирал тутас 50-иас багагүй хүнд сургалт орж мэдлэг олгосон байна.	3

7.1.4		Гал түймэртэй тэмцэх багаж хэрэгсэл, галын хор зэргийг тогтсон стандартын дагуу байрлуулж бэлэн байдлыг хангаж ажиллах	Галын сараа, гал унтраагуурыг хангалттай хэмжээгээр байрлуулсан байна.	3
7.2.1	Үйлдвэрийн ослоос урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрэм журмыг сахиулж, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Нэг бүрийн хамгаалах хэрэгслийн хэрэглээнд байнгын хяналт хийж ажиллана.	3
				15
8. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө				
8.1.1	Ахуйн хог хаягдал	Ахуйн гаралтай хог хаягдлыг ангилан ялгаж дахин ашиглах, зайлуулах арга хэмжээнүүдийг тодорхойлох	Ахуйн гаралтай хог хаягдлыг ангилан ялгаж дахин ашиглах, зайлуулах арга хэмжээ авна.	3
8.1.2		Дотоод, гадаад орчны хог цуглуулах савны стандартыг сайжруулах.	Хогын савны стандартуудыг сайжруулсан байна.	2
8.1.3	Үйлдвэрийн хог хаягдал	Үйлдвэрлэлийн гаралтай хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх, зориулалтын битүү саванд ангилан ялгаж, хадгалах дахин ашиглах болон үйлдвэрлэгчид нийлүүлэх	Хог хаягдал цуглуулах савыг хангалттай хэмжээгээр байрлуулсан байна.	2
8.1.4	Аюултай хог хаягдал	Аюултай хог хаягдал үүсгэгч болон аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, хадгалах үйл ажиллагааг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад бүртгүүлж, бүртгэлийн дугаар, тусгай зөвшөөрөл авах	Хуулийн дагуу бичиг баримтын бүрдлийг хангасан байна.	3
8.1.5		Тусгай зөвшөөрөлтэй ААНБ-тай хог хаягдал нийлүүлэх гэрээ байгуулах	Зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжтэй гэрээ байгуулан нийлүүлсэн байна.	2
8.1.6		Химийн хорт болон аюултай бодис ашиглах тусгай зөвшөөрөл авах	Тусгай зөвшөөрийг холбогдох байгууллагаас авсан байна.	3
				15
9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр				
9.1.1	Агаарын чанар	Аэрозол: PM2.5, PM10, нийт тоосонцор	Хагас жил тутамд 3 цэгт хэмжилт хийж гүйцэтгэсэн байна.	1
9.1.2		Хийн төлөвт агаар бохирдуулагчийн шинжилгээ	Хагас жил тутамд 3 цэгт хэмжилт хийж гүйцэтгэсэн байна.	1
9.1.3		Дуу чимээний хяналт	Хагас жил тутамд 3 цэгт хэмжилт хийж гүйцэтгэсэн байна.	1

9.2.1	Хөрсөн бүрхэвч	Хөрсөн дэх хүнд металлын агууламж	Хагас жил тутамд 2 цэгт шинжилгээ хийлгэсэн байна.	1
9.2.2		Агрохими	Хагас жил тутамд 2 цэгт шинжилгээ хийлгэсэн байна.	1
9.2.3		Нянгийн бохирдол	Хагас жил тутамд 3 цэгт шинжилгээ хийлгэсэн байна.	1
9.3.1	Усан орчин	Усан дахь эрдэс бодисууд, химийн найрлага	Улирал тутам 4 цэгт шинжилгээ хийлгэсэн байна.	1
9.3.2		Усны хүнд металлын шинжилгээ	Жилд 1 удаа 4 цэгт шинжилгээ хийлгэсэн байна.	1
9.3.3		Микробиологи	Улирал тутам 4 цэгт шинжилгээ хийлгэсэн байна.	1
9.4.1	Ургамлан нөмрөг	Ургамлын мониторинг	Жилд 1 удаа 15 цэгт хийнэ.	0.5
9.5.1	Амьтны аймаг	Амьтны мониторинг	Жилд 1 удаа 4 байрлалд хийнэ.	0.5
				10
10. Удрдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө				
10.1	БОМТ-ний барьцаа хөрөнгө байршуулах		БОМТ-ний барьцаа хөрөнгийг 100 хувь байршуулсан байна.	2
10.2	Тухайн жилийн “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг эрх бүхий байгууллагад тайлагнах		БОМТ-ийн биелэлтийн тайланг Өмнөговь аймгийн БОАЖГ-аар дүгнүүлсэн байна.	1
10.3	Жил бүрийн “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө”-г боловсруулж, байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаар батлуулах		БОМТ-г БОАЖЯ-аар батлуулсан байна.	1
10.4	Байгаль орчны хууль, журам, стандартын хэрэгжилтийг хангах зорилгоор байгаль орчны дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх		Дотоод хяналтын нэгжийн шалгалт хийсэн тайлангаар	1
				5
11. Нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө				
11.1	Багийн иргэд		Багийн иргэдэд БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнасан байна.	2.5
11.2	Нөлөөллийн бүсийн иргэд, сумын удирдлага, мэргэжилтэн		Төслийн үйл ажиллагааны талаар нөлөөллийн бүсийн иргэдэд жилд 2 удаа танилцуулсан байна.	2.5
				5
				100